

Pannonhalma, 30 sierpnia [1409]¹

Biskup wrocławski Jan Kropidło pisze do króla węgierskiego Zygmunta Luksemburskiego w związku ze spaleniem swoich dóbr (12 wsi) w ziemi dobrzyńskiej przez krzyżaków z Lubicza, którzy dokonali tego 15 sierpnia [1409]. Skarży się na złamanie dawniejszych postanowień, na mocy których strona krzyżacka zobowiązała się, że dobra biskupie położone po obu stronach granicy będą chronione. Prosi króla o radę i wstawienie się w jego sprawie u wielkiego mistrza zakonu krzyżackiego [Ulryka von Jungingena], aby ten zatrzymał niszczenie jego dóbr. Prosi także króla o wsparcie dla opactwa na Górze św. Marcina [w Pannonhalma na Węgrzech], bo w przeciwnym razie z powodu niedostatku wszelkich środków, jak i ciągłych pretensji do niego, będzie musiał zrezygnować z opactwa jako swojego beneficjum, zwłaszcza że do jego utrzymania dokłada ze środków diecezji wrocławskiej. Na koniec upewnia się, czy król w najbliższym czasie wyjeżdża, bo chętnie spotkałby się z nim niezwłocznie, zajęty był jednak przygotowaniem poselstwa i korespondencji do Kujaw, co sprawiło, że nie mógł do króla przybyć.

Oryg.: GSPK, XX. HA, OBA, nr 1122, pap., lac., wym. 180 × 292 mm, przedarcia i ubytki tekstu na zgięciach, dolna część listu ze znacznymi przedarciami i ubytkami papieru oraz adresu, in dorso zamykająca list pieczęć sygnetowa herbowa biskupa Jana Kropidły w czerwonym wosku o śr. ok. 14 mm (wosk przez papier, wosk czerwony rozlany w formę krzyża), kustodia o wym. 25 × 27 mm i pasek papierowy zabezpieczający pieczęć na miejscu, nowożytna notatka o treści listu.

Reg.: RHD 1/1, nr 1122.

Adres [in dorso]: Illustrissimo principi ac domino meo gracioso, domi[no^a] Sigismundo Dei gracia inclito regi Vngarie, D[almacie^b], Croacie etc.² summa cum obediencia detur^c.

^dIllustrissime princeps, dominorum graciosissime ac ^einclite rex! ^fHeri tarde venerunt michi nova, licet non bene sonancia | in auribus meis, qualiter domini de Prussia in die Assumptionis Beate Virginis proximo [15 sierpnia 1409] a quodam oppido eorum Lubytz³, et nisi | transitur per pontem eiusdem oppidi est terra Dobrinensis, eandem terram igni incenderunt, in qua terra habeo duodecim | villas simul iacentes et in proximo eiusdem oppidi Lubitz⁴, quas eciam, uti scribitur nobis, igni consumpserunt. Et ideo scribo vestre serenitati hec nova, quia grata sunt, vobis ex parte regis Polonie attamen supplico, quod sint vestre serenitati grata ex parte mea, quia gratis flagellis acederunt [s] me. Illustrissime princeps alia spes non remansit michi, nisi vos domine, quia si vestra maiestas non providebit michi de uno beneficio sollempni ecclesiastico sive temporalis, sciat vestra serenitas me abbaciam Sancti Martini⁵ vestre celsitudini coactus [s] resignare propter nimiam carenciam omnium rerum et plurimorum insultorum in eadem et me illuc ire ubi me non aspiciet visus hominis, quia vero hucusque, quantum edificavi et reformavi in eadem, feci de expensis ecclesie mee Wladislaiensis, que iam viduata est et maxime per absenciam meam, quia indere meo⁶ [s] conveniencius non videbatur. Et maxime intelligat vestra serenitas, quod antecessores mei in sedicionibus pristinis inscripserunt se cum consensu regis et capituli, quod castrum Raczan[s]^h⁶ non debet umquam esse contra dominos de Prussi[a]ⁱ et ipsi domini debent protegere et tueri bona ecclesie nostre, tam sub eorum dominio quam alias existentia, uti sua et super hoc habet ecclesia litteras eorum. Serenissime princeps, (de primo^j) dignemini michi consulere, si cui parti cum honore meo possum adherere, ut non destruar ex utraque parte, (tam^k) amicitia quam bonis ecclesie mee, quia in Libro Machabeorum legitur: „Melius est nos mori in bello, quam videre mala gentis nostre”⁷. De secundo, ilustrissime princeps, dignemini scribere domino magistro generali⁸ et suo Ordini, qualiter vestre serenitati constat me ob hanc

causam exivisse huc, ut nulli parti apponerem et ut non derogarem litteris et inscriptionibus antecessorum meorum et honori meo, et quod similiter ipsi faciant satis litteris eorum, et quod non ita destruar nullis demeritis exigentibus, et qualiter vestre maiestati ingrata est destructio mea, et si nollent alia parcere, saltem parcant vestre celsitudini, quia doleret vestra serenitas, quod aliquis destrueret me sine culpa. Item supplico vestre gratie dignemini michi intimare, si vestra serenitas cito est recessura, quia et nunc ad vestram serenitatem venissem, sed expeditionibus nunciorum et litterarum in Cuyauiam prepeditus ad vestram celsitudinem venire non potui. Datum in Sancto Martino secundo die festi Decollacionis sancti Johannis Baptiste.

Johannes episcopus Wladislaiensis, | vestre celsitudini humilis ac per vestram serenitatem sancti Martini | monasterii gubernator⁹.

^a *Oderwany brzeg karty, końcówkę wyrazu rekonstruujemy.*

^b *Oderwany brzeg karty, wyraz rekonstruujemy.*

^c *Wyraz dopisany lekko poniżej linii wersu, wyrównany do prawego marginesu.*

^d *Inicjał wysokości ok. 11 wersów.*

^e *Inicjał wysokości ok. 2 wersów.*

^f *Inicjał wysokości ok. 4 wersów.*

^g *Zamiast me?*

^h *Dziura, literę uzupełniamy.*

ⁱ *Jw.*

^j *Nadpisane ze znakiem wstawienia.*

^k *Jw.*

¹ *Datacja roczna na podstawie RHD 1/1, nr 1122 nie budzi wątpliwości.*

² *Zygmunt Luksemburski, syn cesarza Karola IV Luksembirskiego i Elżbiety Pomorskiej, elektor brandenburski od 1378, król węgierski od 1387, król niemiecki od 1410, księżę Luksemburga od 1419, król włoski od 1431, cesarz rzymski od 1433, król czeski od 1419, zm. 1437 (K. Hoensch, *Kaiser Sigismund. Herrscher an der Schwelle zur Neuzeit (1368–1437)*, München 1996; S. Wefers, *Das politische System Kaiser Sigmunds*, Stuttgart 1989; Sigismund von Luxemburg. *Ein Kaiser in Europa*, hrsg. von M. Pauly und F. Reinert, Mainz 2006; *Kaiser Sigismund (1368–1437). Zur Herrschaftspraxis eines europäischen Monarchen*, hrsg. K. Hruza, A. Kaar, Wien–Köln–Weimar 2012).*

³ *Lubicz (niem. Leibitsch), nadgraniczny folwark krzyżacki na terenie komturstwa toruńskiego położony nad Drwęcą z przeprawą mostową, znajdowały się w nim młyny i cegielnia, obecnie wieś Lubicz Dolny, gmina Lubicz, powiatu toruński, woj. kujawsko-pomorskie.*

⁴ *Chodzi tu niewątpliwie o klucz ciechociński biskupstwa włocławskiego.*

⁵ *Opactwo benedyktyńskie na Górze św. Marcina w Pannonhalma (niem. Martinsberg) na Węgrzech, niedaleko miasta Győr (niem. Raab), Jan Kropidło zarząd tego opactwa w charakterze gubernatora otrzymał z rąk Zygmunta Luksemburskiego i posiadał w latach 1407-1421 (S.A. Sroka, *Polacy na Węgrzech za panowania Zygmunta Luksemburskiego 1387-1437*, Kraków 2001, s. 39, 40).*

⁶ *Raciążek, dawniej miasto, obecnie wieś, gmina loco, powiat aleksandrowski, woj. kujawsko-pomorskie.*

⁷ *I Mch 3, 59.*

⁸ *Ulryk von Jungingen, rybicki w Mortągu 1383, kompan wielkiego marszałka 1387-1390, podkompan wielkiego mistrza 1392, wójt sambijski 1393-1396, komtur bałgijski 1396-1404, wielki marszałek 1404-1407, wielki mistrz zakonu krzyżackiego 1407-1410, zginął w bitwie*

pod Grunwaldem (Hochmeister, s. 106-114; Jähnig, s. 289, 292, 296; Heckmann, s. 151, 156, 210, 212, 274, 228, 329).

⁹ *Jan Kropidło, książę opolski, syn księcia Bolesława (Bolka) III, bratek księcia Władysława Opolczyka, biskup poznański 1382-1384, biskup wrocławski 1384-1389, arcybiskup-nominat gnieźnieński 1389-1394 (nie objął), biskup kamieński 1394-1398, biskup chełmiński 1398-1402, biskup wrocławski 1402-1421, zm. 3 marca 1421 (PSB 10, s. 436–438; K. Jasiński, *Rodowód Piastów śląskich*, wyd. 2, Kraków 2007, s. 573-575; T. Jurek, *Biskupstwo poznańskie w wiekach średnich*, Poznań 2018, s. 316–317, 319–320).*